

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд на тема: “Професионален подбор на кадри чрез метода на полиграфското изследване”
за присъждане на ОНС „доктор“ по Научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“; Професионално направление 3.2 „Психология“, Научна специалност „Трудова и организационна психология“
автор: Велина Владимирова Владимирова
научен ръководител: доц. д-р Русанка Манчева
рецензент: доц. д.н. Стоил Мавродиев

Процедура и предоставени материали

Представеният от докторант Велина Владимирова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на Югозападен университет „Неофит Рилски“; включва всички необходими документи, в т.ч. автореферат и публикации по темата. Процедурата е законосъобразна.

Познаване на проблема

Велина Владимирова демонстрира отлично познаване на предмета на дисертационния труд. Тя има висока експертиза, свързана с използването на полиграфското изследване. Докторантката завършва бакалавърска степен по специалност „Психология“ във Flagler College, САЩ през 2005 г. През 2009 г. Придобива магистърска степен по „Социална и юридическа психология“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Работила е като криминален психолог в сектор „Криминална психология“ към Института по психология на МВР и е лицензиран инструктор за работа с полиграф към РЕАК С.А.Т.С, USA. Към момента работи в „АСЕС“ ЕООД, СОФИЯ като криминален психолог, инструктор за работа с полиграф, вещо лице, експерт в областта на детекцията на измамно и рисково поведение, овладяване на критични инциденти и психологични профилиране.

Обща оценка на труда

Дисертацията е с общ обем от 148 страници, оформена в класическа структура от увод, три логически свързани глави, изводи по хипотезите, приносните моменти на научното изследване и приложения. Достигнатите емпирични резултати са илюстрирани в 32 таблици и 14 графики. Библиографският апарат на работата е представен на 10 страници включва общо 112 научни източника, от които 9 са на кирилица и 103 на латиница. Към тях са добавени 2 интернет източника. В края на дисертационния труд са представени 5 приложения. Трудът е подкрепен с теоретичен анализ, представен в първата глава и с дизайн на емпирично психологическо изследване, представен във втора и трета глави. Дисертацията се отличава с балансирана структура и последователност и може да се категоризира като теоретико-приложна.

В първата глава Велина Владимирова се спира върху същността и основното съдържание на процеса на професионален подбор на кадри и представя неговите критерии и етапи. Адекватно описва процедурата по определяне на изисквания към кандидатите, подходите за привличане на кандидати, предварителното пресяване на кандидатите, методите за оценяване качествата на кандидатите чрез интервю, психологични въпросници, групова селекция; взимане на крайно решение като резултат. Авторката поставя акцент върху предимствата и недостатъците на личностните въпросници, като посочва, че те не са безпогрешни, а показват какви личностни особености имат изследваните лица, но не и дали са извършвали корупционни практики.

Във втората част от глава първа, авторката разгръща своя теоретичен обзор с преглед на проблема за употребата на полиграфския метод в България. Ясно се представя същността на полиграфския метод и ключовите стъпки са провеждани на полиграфско изследване. Акцент се поставен върху използването на полиграфа в процеса на подбор на кадри. В тази част авторката демонстрира задълбочените си теоретични и практически познания относно провеждането на полиграфско изследване и последващия анализ и експертна оценка на събраните данни.

Глава втора **„Изследователски дизайн на проведеното психологично изследване”** представя организацията на емпиричното изследване. Целта е ясно дефинирана и обвързана с теоретичния анализ на глава първа. Хипотезите са прецизно формулирани. Подробно и изчерпателно е описана процедурата, по която е реализирано изследването и е показател за обема на осъществената изследователска дейност.

Извадката от изследвани лица включва 152 души. За целите на изследването е използван комплициран методически инструментариум, включващ демографска анкета, Личностен въпросник – NEO-PI-3, въпросник за здравословно състояние информирано съгласие, полиграфска апаратура (9-канален полиграф, модел LX5000, произведен от Lafayette Instrument, САЩ) и полиграфски тестови формат за провеждане на скринингови изследвания с кандидати за работа. Докторантка е съобщила етичните принципи, придружаващи психологичното и полиграфско изследване

Статистическата обработка на данните от проведеното изследване е реализирана посредством програмата за статистическа обработка IBM SPSS Statistics 19 като са използвани описателна статистика, U-критерий на Ман-Уитни, параметричен дисперсионен анализ (ANOVA), X² – анализ, T-Критерий на Стюдънт и показател за ефекта на влияние Cohen's d. Използвана и онлайн платформата Psychometrica за определяне ефекта на Cohen..

Глава трета „**Обработка, анализ и интерпретация на получените резултати**” са представени и коментирани резултатите от проведеното изследване. Тук се констатира уменията на Велина Владимирова да интерпретира чрез качествен анализ емпирично получените данни. Тяхното осмисляне е подкрепено чрез адекватни на самото изследване таблици и фигури-графики. Представен е и качествен анализ отведено полиграфско изследване, което показва практико-приложните познания на докторантката, както и възможностите ѝ за експертната оценка.

Направените обобщения отговарят на резултатите, а представените изводи за целесъобразни и акуратни.

Приноси и значимост на разработката

Приемам формулираните приноси от докторантката. Те могат да бъдат обобщени по следния начин:

- ✓ Направен е опит да се синтезират практиките при употребата на полиграфския метод и неговото развитие през последните двадесет години, като основен способ за детекция на лъжа.
- ✓ За първи път в Република България е направено систематизирано и обобщено изследване с полиграф на лица, които кандидатстват за работа като охранители.
- ✓ Изследването доказва, че са налице различия в личностните характеристики на лица, които са преминали успешно полиграфското изследване и такива, които не са преминали успешно.

- ✓ На база систематизираните теоретични постановки е концептуализиран проблемът за риска при наемане на служба на лица, склонни към злоупотреба със сигурността на активите.
- ✓ Валидизира се предикативната сила на полиграфа при подбора на кадри в сравнение с личностните въпросници

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените публикации са пряко свързани с темата на дисертацията и са публикувани в научни издания.

Лично участие на докторанта

Нямам съмнения, че докторантката е реализирала самостоятелно теоретичното и емпиричното изследване, както и анализа, и интерпретациите на резултатите.

В дисертацията не се установява наличие на плагиатство и разностилие на текста.

Автореферат

Авторефератът отразява коректно основните моменти от дисертационният труд в структурно и съдържателно отношение.

Критични бележки и препоръки

Считам, че трудът би могъл да бъде публикуван под формата на монография; същата ще бъде полезна за специалисти и студенти.

Заключение:

Дисертационният труд на Велина Владимирова е реализиран на високо научно равнище.

Докторантката притежава задълбочена психологична подготовка и изследователски компетентности.

Всичко това ми дава основание убедено да дам своята положителна оценка и да предложа на членовете на Научното жури да гласуват положително за присъждането на ОНС „доктор“ на Велина Владимирова по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“; Професионално направление 3.2 „Психология“, Научна специалност „Трудова и организационна психология“.

Благоевград

11.12.2022 г.

Рецензент:

доц. д.н. Стоил Мавродиев

OPINION

on a dissertation on the topic: "Professional selection of personnel using the method of polygraph examination"

for the awarding of the Educational and Scientific Degree "Doctor" in Scientific Area 3. "Social, Economic and Legal Sciences"; Professional direction 3.2 "Psychology", Scientific specialty "Work and organizational psychology"

author: Velina Vladimirova Vladimirova

supervisor: Assoc. prof. Rusanka Mancheva, Ph.D.

Prepared the opinion: Assoc. prof. Stoil Mavrodiiev, Ph.D., D.Sc.

Procedure and materials provided

The set of paper materials presented by doctoral student Velina Vladimirova is in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Application and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of Southwestern University "Neofit Rilski"; includes all necessary documents, including abstract and publications on the subject. The procedure is legal.

Knowing the problem

Velina Vladimirova demonstrates excellent knowledge of the subject of the dissertation work. She has a high level of expertise related to the use of polygraph testing. The doctoral student completed her bachelor's degree in "Psychology" at Flagler College , USA in 2005. In 2009, he obtained a master's degree in "Social and Legal Psychology" at the "St. Kliment Ohridski". She worked as a criminal psychologist in the "Criminal Psychology" sector at the Institute of Psychology of the Ministry of Internal Affairs and is a licensed polygraph instructor at PEAK CATC, USA. He currently works at "ACES" EOOD, SOFIA as a criminal psychologist, polygraph instructor , expert, expert in the field of fraudulent and risky behavior detection, critical incident management and psychological profiling.

General assessment of work

The dissertation has a total volume of 148 pages, formed in a classic structure of an introduction, three logically connected chapters, conclusions on the hypotheses, the contributing points of the scientific research and applications. The empirical results achieved are illustrated in 32 tables and 14 graphs. The bibliographic apparatus of the work is presented on 10 pages and includes a total of 112 scientific sources, of which 9 are in Cyrillic and 103 in Latin. 2 internet sources have been added to them. At the end of the thesis, 5 appendices are presented. The paper is supported by a theoretical analysis presented in the first chapter and an empirical psychological research design presented in the second and third chapters. The dissertation is distinguished by a balanced structure and sequence and can be categorized as theoretical-applied.

In the first chapter, Velina Vladimirova dwells on the essence and main content of the process of professional personnel selection and presents its criteria and stages. Adequately describes the procedure for determining requirements for candidates, the approaches for attracting candidates, the preliminary screening of candidates, the methods for evaluating the qualities of candidates through interviews, psychological questionnaires, group selection; making a final decision as a result. The author emphasizes the advantages and disadvantages of personality questionnaires, pointing out that they are not infallible, but show what personal characteristics the examined persons have, but not whether they have committed corrupt practices.

In the second part of chapter one, the author unfolds her theoretical overview with an overview of the problem of the use of the polygraphic method in Bulgaria. The essence of the polygraph method is clearly presented and the key steps are conducting a polygraph examination. Emphasis is placed on the use of the polygraph in the personnel selection process. In this part, the author demonstrates her in-depth theoretical and practical knowledge regarding the conduct of a polygraph examination and the subsequent analysis and expert evaluation of the collected data.

Chapter Two "**Research Design of the Conducted Psychological Study**" presents the organization of the empirical study. The objective is clearly defined and tied to the theoretical analysis of chapter one. The hypotheses are precisely formulated. The procedure by which the research was carried out is described in detail and comprehensively and is an indicator of the volume of the research activity carried out.

The sample of subjects included 152 people. For the purposes of the study, a complicated methodological toolkit was used, including a demographic survey, Personality

Questionnaire - NEO-PI-3, Health Questionnaire informed consent, polygraph equipment (9-channel polygraph , model LX5000, manufactured by Lafayette Instrument , USA) and polygraph test format for conducting screening studies with job applicants. The doctoral candidate has complied with the ethical principles accompanying the psychological and polygraph examination

The statistical processing of the data from the research was carried out using the statistical processing program IBM SPSS Statistics 19, using descriptive statistics, the Mann-Whitney U-test , parametric analysis of variance (ANOVA), X2-analysis, Student 's T-Test and an indicator for the influence effect Cohen's d. Also used the online platform Psychometrica to determine the Cohen effect ..

Chapter three " **Processing, analysis and interpretation of the obtained results** " presents and comments on the results of the conducted research. Here, the skills of Velina Vladimirova to interpret the empirically obtained data through qualitative analysis are ascertained. Their interpretation is supported by tables and figures-graphs adequate to the research itself. A qualitative analysis of the conducted polygraph examination is also presented, which shows the practical-applied knowledge of the doctoral student, as well as her capabilities for expert evaluation.

The summaries made correspond to the results, and the presented conclusions appropriate and accurate.

Contributions and significance of the development

I accept the formulated contributions from the doctoral student. They can be summarized as follows:

- ✓ An attempt has been made to synthesize the practices in the use of the polygraph method and its development over the last twenty years as the main method of lie detection.
- ✓ For the first time in the Republic of Bulgaria, a systematized and generalized examination with a polygraph of persons applying for a job as security guards was carried out.
- ✓ The research proves that there are differences in the personality characteristics of persons who have successfully passed the polygraph examination and those who have not.
- ✓ On the basis of the systematized theoretical propositions, the problem of the risk of employing persons prone to asset security abuse is conceptualized .

- ✓ The predictive power of the polygraph in personnel selection is validated compared to personality questionnaires

Assessment of dissertation publications

The presented publications are directly related to the topic of the dissertation and have been published in scientific publications.

Personal participation of the doctoral student

I have no doubts that the doctoral student independently carried out the theoretical and empirical research, as well as the analysis and interpretation of the results.

Plagiarism and different text styles are not found in the dissertation.

Abstract

The abstract correctly reflects the main points of the dissertation in terms of structure and content.

Critical notes and recommendations

I believe that the work could be published in the form of a monograph; the same will be useful for professionals and students.

Conclusion:

The dissertation work of Velina Vladimirova was realized at a high scientific level.

The doctoral student has in-depth psychological training and research competences.

All this gives me reason to confidently give my positive assessment and to suggest to the members of the Scientific Jury to vote positively for the awarding of the ONS "Doctor" to Velina Vladimirova in the field of higher education 3. "Social, economic and legal sciences"; Professional direction 3.2 "Psychology", Scientific specialty "Work and organizational psychology".

Blagoevgrad

11.12.2022

Prepared the opinion:

Assoc. prof. Stoil Mavrodiev, Ph.D., D.Sc.